

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Vastine
1.6.2021

VN/24984/2020

1/5

Hallintovaliokunta; vastinekuuleminen 21.5.2021

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI ALUEIDEN KEHITTÄMISESTÄ JA EUROOPAN UNIONIN ALUE- JA RAKENNEPOLITIIKAN TOIMEENPANOSTA SEKÄ ALUEIDEN KEHITTÄMISEN JA EUROOPAN UNIONIN ALUE- JA RAKENNEPOLITIIKAN HANKKEIDEN RAHOITTAMISESTA JA NIIHIN LIITTYVIKSI LAEIKSI (HE 47/2021 VP)

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (*toimeenpanolaki*) sekä laki alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta (*rahoituslaki*). Laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahasto-toiminnan hallinnoinnista (7/2014), laki alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta (8/2014) ja laki ulkorajan ylittävistä yhteistyöstä kumottaisiin (657/2015). Lisäksi esityksessä ehdotetaan teknisiä muutoksia eräisiin muihin lakeihin.

Hallintovaliokunta on kuullut asiantuntijoita 7.5.2021 ja 11.5.2021 pidetyissä asiantuntijakuulemisissa sekä pyytänyt kirjallisia lausuntoja. Työ- ja elinkeinoministeriö on antanut vastineensa 20.5.2021 ja vastinekuuleminen on pidetty 21.5.2021. Vastineessa työ- ja elinkeinoministeriö on varannut mahdollisuuden antaa tämä täydentävä vastine eräisiin säännöksiin, joista on ollut tarpeen neuvotella oikeusministeriön kanssa.

2. Lakiehdotus; Rahoituslaki

Oikeusministeriö on esittänyt lausunnossaan Hallintovaliokunnalle huomioita koskien rahoituslakiehdotuksen tietojärjestelmiä ja tietosuojaa koskeviin säännöksiä. Työ- ja elinkeinoministeriö on järjestänyt neuvottelun oikeusministeriön kanssa 26.5.2021 tietosuojaa koskevista säännöksistä sekä tämän jälkeen pyytänyt kommentit muokatuista säännösehdoista.

Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä sekä Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksiköltä sähköpostitse näkemyksiä tiedonsaantia ja tietojen luovuttamista koskevan 75 §:n tarpeellisista muotoiluehdotuksista.

Saatujen huomioiden perusteella on säännöksiä muokattu edelleen liitteestä esitetyllä tavalla.

50 §. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tietojärjestelmä

Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi 2. virke. Työ- ja elinkeinoministeriö on järjestelmän tiedonhallintayksikkö jo tietojen hallintaa koskevan yleislain, tiedonhallintalain (906/2019), nojalla, eikä tätä tule oikeusministeriön mukaan toistaa erityislain säännöksessä.

Sanottu tietojärjestelmä sisältää tietoja, joista osa muodostaa myös henkilörekisterin. Pykälässä on tarpeen säilyttää säännös, jonka mukaan työ- ja elinkeinoministeriö on pykälässä tarkoitetun tietojärjestelmän rekisterinpitäjä. Tämä perussäännös ehdotetaan kuitenkin siirrettäväksi 3 momentista 1 momenttiin. Sanamuotoa ehdotetaan samalla muutettavaksi selkeyden vuoksi niin, että ministeriön rekisterinpitäjäyys koskee koko tietojärjestelmää sen sisältämine henkilörekistereineen.

Pykälän 2 momentista ehdotetaan poistettavaksi 2. virke. Tietovaranto määritellään yleislaissa eli tiedonhallintalaissa ja oikeusministeriön mukaan on selvää, että pykälän 2 momentissa mainitut tiedot muodostavat tietovarannon, eikä tätä tule siksi toistaa erityislain säännöksessä.

EURA 2021 -järjestelmälle tullaan hakemaan lupaa tietojärjestelmiin sisältyvien pysyvästi säilytettävien asiakirjojen säilyttämiseen sähköisesti. Arkiston tietojen säilyttäminen sähköisessä muodossa perustuu siten arkistolakiin ja Kansallisarkistolta haettavaan SÄHKE2-normin mukaiseen päätökseen. Siksi arkiston sähköisestä muodosta ei ole tarpeen säätää laissa. Sen sijaan momentin viimeisessä virkkeessä säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriöllä olevasta vastuusta huolehtia tietojen arkistoinnista, mikä tarkoittaisi esimerkiksi edellä kuvatun sähköistä säilyttämistä koskevan päätöksen hakemista.

Pykälän 3 momentista ehdotetaan poistettavaksi 2. virke. Oikeusministeriön mukaan on yleislain säännösten johdosta selvää, että pykälän 3 momentissa mainitut henkilötiedot muodostavat henkilörekisterin, eikä tätä tule toistaa erityislain säännöksessä. Momentin 3. virke rekisterinpitäjyydestä on edellä todetulla tavalla esitetty siirrettäväksi 1 momenttiin ja ehdotettu selkeyden vuoksi muokattavaksi niin, että rekisterinpitäjäyys koskee koko tietojärjestelmää, joka sisältää henkilötietorekisterin.

Vielä 3 momentin 1. virkettä ehdotetaan muokattavaksi niin, että siitä poistettaisiin käsitepari ”erillinen tietovaranto”. Oikeusministeriön mukaan tietojärjestelmää ja sen sisältämiä henkilötietoja on tarkasteltava laissa kokonaisuutena, eikä tietovarantokohtaisesti.

Korjausehdotukset esitetään valiokunnalle tämän vastineen liitteessä.

55 §. Hallintoviranomaisen ja tarkastusviranomaisen oikeus saada Euroopan sosiaalirahaston hankkeeseen ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeeseen osallistuvan henkilön henkilötiedot

Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi tietojen rekisteröinti ja käsitteleminen. Perusteena on se, että hallintoviranomaisella on oikeusministeriön käsityksen mukaan tietojen käsittelyperuste suoraan yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan nojalla (viranomaisen lakisääteinen tehtävä), eikä tätä tule siksi toistaa erityislain säännöksessä.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi 50 §:n muuttumisesta aiheutuva muutos. Oikeusministeriön mukaan tietojärjestelmää ja sen sisältämiä henkilötietoja on tarkasteltava laissa kokonaisuutena, jolloin momentissa tulee viitata tietojärjestelmään.

Korjausehdotukset esitetään valiokunnalle tämän vastineen liitteessä.

56 §. Euroopan sosiaalirahaston hankkeeseen ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeeseen osallistuvan henkilön henkilötietojen tallentaminen ja säilyttäminen

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi 50 §:n muuttumisesta aiheutuva muutos. Oikeusministeriön mukaan tietojärjestelmää ja sen sisältämiä henkilötietoja on tarkasteltava laissa kokonaisuutena, jolloin momentissa tulee viitata tietojärjestelmään ja koko sitä koskevaan 50 §:ään aiemman 3 momentin sijaan.

Pykälän 2 momentista ehdotetaan poistettavaksi 2. virke. Jokaisen oikeudesta saada tiedot oikaistua ja poistettua säädetään EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa, eikä kansallista liikkumavaraa tältä osin ole.

Korjausehdotukset esitetään valiokunnalle tämän vastineen liitteessä.

57 §. Euroopan sosiaalirahaston hankkeeseen ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeeseen osallistuvan henkilön henkilötietojen käsittelijä ja tämän tehtävät

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten että 1. virke ja 3. virke poistettaisiin. Henkilötietojen käsittelijän rooli on säädetty EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa, eikä siitä saa säätää kansallisessa erityislaissa. Tietojen käsitteleminen sisältää tallentamisen, hakemisen ja käytämisen, jonka vuoksi näitä ei tule toistaa säännöksessä, vaan momentissa olisi tarpeen säätää vain tuen saajan oikeudesta käsitellä tietojärjestelmässä olevia henkilötietoja tukipäätöksen ehtojen mukaisesti. Momentin viimeisessä virkkeessä oleva informatiivinen viittaus EU:n yleiseen tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalakiin ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana.

Pykälän 2 momentin viimeisessä virkkeessä olevaa salassapitovelvoitetta ehdotetaan kirjoitettavan tiiviimmin siten, että siinä säädettäisiin vain velvoitteesta olla ilmaisematta henkilötietoja sivulliselle. Tämä ilmaisukielto sisältää oikeusministeriön mukaan vakiintuneesti myös esimerkiksi henkilötietojen luovuttamisen edelleen.

Lisäksi pykälän 1 momenttiin sekä 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi 50 §:n muuttumisesta aiheutuva muutos. Oikeusministeriön mukaan tietojärjestelmää ja sen sisältämiä henkilötietoja on tarkasteltava laissa kokonaisuutena, jolloin momentissa tulee viitata tietojärjestelmään ja koko sitä koskevaan 50 §:ään aiemman 3 momentin sijaan.

Edellä todettujen muutosehdotusten johdosta pykälän otsikkoa tulee muuttaa vastaamaan pykälän muuttunutta sisältöä ja käsitteistöä. Uudeksi otsikoksi ehdotetaan: *”Tuen saajan velvollisuudet ja oikeus käsitellä henkilötietoja Euroopan sosiaalirahaston hankkeessa ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeessa”*.

Korjausehdotukset esitetään valiokunnalle tämän vastineen liitteessä.

58 §. Henkilörekisteriin tallennettujen tietojen luovuttaminen

Pykälän 3 ja 4 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi 50 §:n muuttumisesta aiheutuva muutos. Oikeusministeriön mukaan tietojärjestelmää ja sen sisältämiä henkilötietoja on tarkasteltava laissa kokonaisuutena, jolloin momentissa tulee viitata tietojärjestelmään henkilörekisterin sijaan.

Edellä todettujen 50 §:ää ja 58 §:ää koskevien muutosehdotusten johdosta myös pykälän otsikkoa tulee muuttaa vastaamaan muutunutta käsitteistöä. Uudeksi otsikoksi ehdotetaan: *"Henkilötietojen luovuttaminen"*.

Korjausehdotukset esitetään valiokunnalle tämän vastineen liitteessä.

75 §. Tietojen saaminen ja tietojen luovuttaminen

Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi 2 momentti koskien tietojen saamista verohallinnolta. Momentin tarkoituksena on ollut turvata mahdollisuus saada Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikön tuottama velvoitteidenhoitoselvitys. Mahdollisuudesta saada mainittu selvitys uusien ehdotettujen lakien nojalla tarkoitettua rahoitustoimintaa varten säädettäisiin myös 7. lakiehdotuksen muutoksilla.

Nyt saatujen uusien tietojen perustella 2 momentin sanamuotoa on pidettävä ongelmallisena. Verohallinto kokoaa tietoja eri viranomaisilta ja toimii velvoitteidenhoitoselvityksen teknisenä kokoajana ja toimittajana. Kyse ei siten ole vain Verohallinnolta saatavista tiedoista. Verohallinnon Harmaantalouden selvitysyksiköltä saadun palautteen perusteella olisi selkeämpää säätää 1 momentissa riittävän täsmällisesti tietojen saamisesta, jolloin myös verohallinnolta saatavat tiedot sisältyisivät 1 momentissa tarkoitettuihin tietoihin. Edellä todetun perusteella 1 momenttia on kuitenkin tarpeen täsmentää siten, että tietoja olisi mahdollista saada myös sellaisesta tuen hakijasta tai tuen saajasta, joka on luonnollisena henkilö. Tällä varaudutaan mahdollisuuteen, että myös toiminimiyrittäjät voisivat saada rahoituslain mukaisia tukia.

Oikeusministeriö on pitänyt 1 momentin viimeistä virkettä tuen saajalta saatavista tiedoista liian väljänä. Virkettä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että siitä ilmenee selkeästi, että tuen saajalta voitaisiin saada vain edellä momentissa tarkoitettuja "taloudellista asemaa, liike- ja ammattitoimintaa ja niille julkisista varoista myönnettyä rahoitusta ja muuta tuen kannalta merkittävää olosuhdetta" koskevia tietoja ja että näiden tietojen tulisi myös olla luonteeltaan välttämättömiä.

Vielä pykälän 3 momenttia (joka olisi 2 momentin poiston myötä 2 momentti) ehdotetaan täsmennettäväksi oikeusministeriön antaman palautteen perusteella. Momentissa tarkoitettu tietojen luovuttaminen muulle viranomaiselle, julkista tehtävää hoitavalle taholle ja Euroopan unionin toimielimelle on jo sidottu niiden lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi tarkoitettuihin tietoihin. Momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi vielä siten, että luovutettavat tiedot tulisi olla luonteeltaan "välttämättömiä", mikä edellytys on puuttunut aiemmasta pykäläehdotuksesta.

Korjausehdotukset esitetään valiokunnalle tämän vastineen liitteessä.

Aluekehitysjohdaja Johanna Osenius

Erityisasiantuntija Minna Laherto

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

LIITE

Ehdotukset muutoksiksi 2 lakiehdotukseen